

АД РЭДАКЦЫІ

Гэтыя два артыкулы сышліся на паласе па волі выпадку. Нашы няштатныя аўтары — гімназістка Арына і студэнтка Ганна — ведаюць адна адну хіба толькі па публікацыях на старонках «Чырвонкі». Дзяўчаты паасобку і кожная па сваіх прычынах вырашылі ўзяцца за адну і тую ж тэму, якая іх «зачапіла» — прэстыж прафесіі настаўніка, стаўленне да гэтай працы ў грамадстве. Пачытаем, паразважаем разам з аўтарамі?..

Раз і назаўсёды

ЯНА ВУЧЫЛА ДЗЯЦЕЙ НЕ ТОЛЬКІ МАТЭМАТЫЦЫ

...Я сяджу ва ўтульным крэсле і п'ю каву. Побач са мной мая бабуля Зоя. З ёй можна пагаварыць пра ўсё на свеце, я ведаю, што яна заўсёды даць добрую параду, ніколі мяне не папракне і не асудзіць. Яна — чалавек, якому я цалкам давяраю.

Сёння тэмай для гутаркі стаў выбар маёй будучай прафесіі. Дзясяты клас — якія, пара ўжо вызначацца. Па парадзе бацькоў і бабулі я выбрала клас з паглыбленым вывучэннем фізікі і матэматыкі. А як жа інакш? У бацькоў тэхнічная адукацыя, а бабуля — заслужаны педагог, усё жыццё адпрацавала настаўніцай матэматыкі.

Напэўна, цяжка быць выкладчыкам. Я заўсёды дзіўлюся іх проста неверагоднай цяжкасці і вытрымкай! Правяраючы па начах нашы сшыткі, устаючы раней, каб падрыхтавацца да ўроку, што-раціны яны, як па ўзмаху чароўнай палачкі, паўстаюць перад намі ў ідэальна адпрасаваных касцюмах і з усмешкай на твары. Шкада, што многія так часта недаацэньваюць іх працу. «Эх, а раней васьмь зусім іначай было», — распавядае бабуля.

А як гэта — іначай?

Запомніліся першая і трэцяя

Зоя Іванаўна Крыштафовіч нарадзілася ў вёсцы Копцевічы Чашніцкага раёна. Першыя веды атрымала ў невялікай сельскай школе (у класах было ўсяго па 6-8 вучняў). Дзяўчынцы адразу не спадабаліся ўрокі гісторыі і малявання, затое матэматыку, англійскую мову і фізкультуру чакала з нецярплівасцю.

Схільнасці да дакладных навук выявіліся адразу ж. У школьніцы заўсёды былі добрыя адзнакі па матэматыцы і фізіцы. Шмат у чым цікавацца да прадмета залежыць ад настаўніка, ад яго манеры выкладання і зацікаўленасці ў поспехах вучняў. У Зоі было некалькі настаўніц матэматыкі. Больш за ўсё ёй запомніліся першая і трэцяя. Першая — Ганна Фёдаруна Ражко, жанчына даволі строгага, якая не ставіла «пяцірку», калі вучань не адказваў на пытанне павышанай складанасці. А трэцяя — Вера Паўлаўна Асюкевіч — разгледзела патэнцыял у сваёй вучаніцы, пры ёй Зоя пачала хадзіць у матэматычны гурток.

Калі ў старэйшых класах паўстала пытанне пра выбар прафесіі, сумненняў у Зоі не было. «Мы не ведалі ні пра якія інжынерныя прафесіі, — распавядае бабуля. — Бацькі хацелі, каб я стала доктаркай. Не сказаць, каб я тады вельмі марыла стаць настаўніцай... Усе дзеці гуляюць у «крану», «бальніцу», а мне заўсёды падабалася роля строгай вы-

кладчыцы, ды і схільнасці да матэматыкі ў мяне былі». Вучыцца Зоі было няцяжка. Яна рабіла поспехі ў вучобе, і таму на 3 і 4 курсах атрымлівала павышаную стыпендыю. Вучоба вучобай, але ў студэнткі яшчэ заставаўся страх перад работай з дзецьмі. «Памятаю, усе хацелі пазбегнуць педагогічнай практыкі, таму прыборы ў будатрад у піянерскі лагер нават быў конкурс», — смяецца бабуля.

Вось такія Пірагі...

Пасля заканчэння ўніверсітэта маладую настаўніцу адправілі ў вёску Пірагі. Там ёй далі весці не толькі матэматыку, але і ўрокі чарчэння, якое яна ніколі не любіла. Для маладога спецыяліста гэта было нечакана і аказалася непасильнай ношай, таму адпрацаваўшы два тыдні, Зоя звольнілася. Пасля гэтага было яшчэ некалькі школ, але даўжэй усяго (ні многа ні мала — 39 гадоў з 42-х агульнага стажу!) яна адпрацавала ў школе №1 горада Верхнядзвінска.

Настаўнік павінен быць цяплым і ў той жа час настойлівым.

І строгім, і добрым адначасова, але самае галоўнае — любіць дзяцей. У гэтай працы самае цяжкае — гэта калі дзеці цябе не разумеюць ці проста не жадаюць разумець.

Свой першы ўрок у новай якасці — настаўніцы матэматыкі — Зоя Іванаўна памятае вельмі добра. Гэта было падчас практыкі ў адной з віцебскіх школ. Тады ёй трэба было правесці ўрок у 7 класе. Ёй далі план урока, і яна цэлы дзень рыхтавалася. «Я хадзіла па калідоры і ўвесь час паўтарала: «Добры дзень, дзеці, садзіцеся, дзеці», — распавядае бабуля. І васьмадышоў гэты дзень. Яна правярыла хатняе заданне, вучні хутка рашылі ўсе заплававаныя задачы, а што рабіць далей, Зоя не ведала. Цяпер яна б адразу прыдумала, як заняць дзяцей, але тады нічога зрабіць не змагла. Студэнтка проста была ў шоку.

Вітаюцца амаль усе!

Усіх сваіх вучняў за гэтыя доўгія 42 гады Зоя Іванаўна, вядома, не памятае: яна вучыла столькіх! А васьмь яе памятаюць. У гэтым я пераконваюся кожны раз, калі ў родным бабуліным горадзе іду з ёй па вуліцы, і з намі вітаюцца ледзь не ўсе мінакі: былыя вучні, іх бацькі, калегі-выкладчыкі. Але ёсць і тыя, каго бабуля памятае дагэтуль. Яна мне распавяла пра хлопчыка, Алега Падкулдзіна, маладзейшага за ўсіх сваіх аднакурснікаў, але, нягледзячы на розніцу ва ўзросце, вельмі здольнага. Спачатку настаўніца лічыла яго двоечнікам і гультаём, крыўдзіла на яго, бо ён увесь час ляжаў на пар-

це, але потым высветлілася, што ў дзіцяці проста праблема са зрокам. Скончыўшы школу, хлопец паступіў у МДУ на эканамічны факультэт. «Адзін з лепшых маіх вучняў, — заўважае бабуля. — Наогул, я на сваім досведзе пераканалася, што схільнасць да дакладных навук у хлопчыкаў большая, чым у дзяўчатак».

Настаўніца з Зоі ўсё ж выйшла не вельмі строгага. Бабуля па сваім характары была і застаецца добрай, цяплай і мяккай. А вось такой якасцю, як справядлівасць, яна, безумоўна, валодала. Гэта заўважалі і калегі, і вучні.

Як прыемна бачыць цягу да вучобы!

Зоя Іванаўна заўсёды імкнулася знайсці падыход да кожнага дзіцяці, і гэта ў яе добра атрымлівалася.

Пра выбар прафесіі заслужаны педагог ніколі не шкадавала. Яна і ўявіць сябе не магла ў іншай ролі, без прававерак сьвяткаў па начах, без стаяння каля дошкі з указкай. Калі я спытала ў яе, якімі якасцямі павінен валодаць настаўнік, вось што яна мне адказала: «Настаўнік павінен быць цяплым і ў той жа час настойлівым. І строгім, і добрым адначасова, але самае галоўнае — любіць дзяцей. У гэтай працы самае цяжкае — гэта калі дзеці цябе не разумеюць ці проста не жадаюць разумець. Але як жа прыемна бачыць поспехі сваіх вучняў! У апошнія гады я выкладала ў Бігосаўскай школе. Уставала а 5 гадзіне раніцы, каб паспець на цягнік, але на ўроках бачыла вочы гэтых дзяцей, якія хацелі ведаць, хацелі вучыцца. Пазней, праз два гады, калі я іх ізноў убачыла, яны падзякавалі да мяне са словамі падзякі. Гэта дарагога варты».

Ёсць у бабулі і вучні, якія самі сталі настаўнікамі матэматыкі. Адной з такіх вучаніц бабуля асабліва ганарыцца. Гэта Ала Міхайлаўна Лукашонак, яна працуе ў школе, піша ў газеты на педагогічную тэматыку, распрацавала сваю метадыку навучання. Бабуля любіць распавядаць пра тое, што гэта яе вучаніца.

Галоўная ўзнагарода

Зоя Іванаўна змагла рэалізаваць сябе як у прафесіі, так і ў асабістым жыцці. Яна выхавала дзвюх дачок, стала самай лепшай і любімай бабуляй для дзвюх унучак. Мая бабуля — звычайны чалавек, яна не лятала ў космас, не здымалася ў кіно, але яе заслуга перад грамадствам — неацэнная. Шкада, што цяпер усё больш пішуць пра акцёраў і спевакоў, а такія людзі, як мая бабуля і многія іншыя, застаюцца ў цені. Іх праца не вельмі часта ўзнагароджваецца матэрыяльна. Тым не менш галоўная ўзнагарода для настаўніка — разумныя і высокамаральныя людзі вакол, тыя, з якімі мы сутыкаемся кожны дзень.

Арына КАГАЛЕНАК, вучаніца 10 класа гімназіі № 2 г. Наваполацка.

Пераемнасць

ЗНАЁМЦЕСЯ: НАСТАЎНІКІ БУДУЧЫНІ!

Безумоўна, настаўнік — прафесія важная. Але апошнім часам прэстыж гэтай прафесіі падае, а мы працягваем рабіць выгляд, нібы ўсё ідзе так, як трэба.

Многія педагогі любяць вучыць дзяцей і хацелі б застацца ў школе, але не кожны хоча атрымліваць за гэта тыя грошы, якія прыходзяць на пластыкавую картку кожны месяц. У прынцыпе, прычына, чаму большасці студэнтаў не падабаецца перспектыва быць настаўнікам, і так для ўсіх відавочная — не вельмі прыемная будучыня ў выглядзе вялікіх нервовых затрат і невялікага заробку...

Нядаўна ў мяне з'явіўся агеньчык надзеі: ёсць яшчэ тыя, у кім жыве жаданне вучыць бескарысліва! Спачатку я пазнаёмілася з адной такой дзяўчынай, а цяпер сустракаю ўсё больш студэнтаў, якія насамрэч чакаюць практыку ў школах, а не хаваюцца ад яе. Шэраг знаёмстваў з будучымі настаўнікамі пачаўся недзе гады два таму: я сустрэла дзяўчыну, якая мэтанакіравана пайшла на алімпіяду па рускай мове, каб паступіць на філалагічны факультэт БДУ і, скончыўшы яго, стаць настаўніцай.

Магчыма, да таго моманту, як яны атрымаюць дыпламы і прыйдуць на працу ў навучальныя ўстановы, грамадства абудзіцца і зразумее, што прафесія педагога — гэта не «крыж»?

Тады гэтая дзяўчына пераканала мяне, што ёсць у нас людзі, гатовыя стаць добрымі настаўнікамі — насуперак сапраўдай бюракратыі і незацікаўнасці заробку. У наступныя гады я таксама сустракала дзяўчат, якія былі не супраць працаваць настаўніцамі ў сваіх навучальных установах. Дарэчы, ведаеце, які прадмет моладзь хацела б весці ў малодшых пакаленняў найперш? Беларускую літаратуру! Як лічаць студэнты, менавіта любоў да яе трэба прывіваць у першую чаргу. А яшчэ многія цяперашнія настаўнікі, якія працуюць у школе, на думку моладзі, раскажваюць часам зусім не тое, што можа зацікавіць юныя розумы. Ды і ў нашай літаратуры, асабліва сучаснай, ёсць варты ўвагі асобы і творы, якія застаюцца па-за праграмай.

...На аддзяленні рускай філалогіі ў БДУ зараз вучыцца Настасся Буракоўская. «Настаўніцай я захацела стаць толькі паўтара года таму, а да гэтага шукала такую прафесію, у якой я магла б спалучаць любоў да творчасці і зносіны з рознымі людзьмі», — раскажвае Настся. І толькі перад цэнтралізаваным тэсціраваннем дзяўчына зразуме-

ла, што педагог у такім выпадку — выдатны варыянт. На Настціну думку, калі ты — настаўнік, то павінен прачынацца з жаданнем ісці на працу, а гэта і ёсць галоўнае пры выбары прафесіі. Настся таксама адкрыла сакрэт, што будзе імкнуцца да вобразу сваёй настаўніцы рускай мовы і літаратуры: яна вельмі падабалася дзяўчыне ў школе.

Вядома, настаўнік — гэта не проста нянька, якая даглядае дзяцей 45 хвілін урока. Настся гэта разумее і кажа, што галоўная мэта для яе — адкрыць вучням усё багацце кнігі. Як лічыць дзяўчына, сёння дзяцей немагчыма ўтрымаць за чытаннем, і яны не разумеюць, як шмат губляюць праз гэта.

Крыху іншую мэту ставіць для сябе будучая выкладчыца гісторыі Юлія Аляксееўна, якая ў дзяцінстве паглядзела добрую савецкую стужку «Вялікі перапынак». Менавіта з яе, кажа Юлія, і пачала фарміравацца ідэя стаць настаўніцай. Вялікі ўплыў на далейшы выбар, на думку дзяўчыны, аказваюць менавіта школьныя настаўнікі. Юлія пашанцавала з добрымі настаўнікамі, а апошнім штуршком да важнага рашэння стаў калектыў выкладчыкаў Ліцэя БДУ. Дарэчы, Юлія дасылае прывітанне свайму настаўніку грамадазнаўства, які адыграў асабліваю ролю ў выбары прафесіі.

...Ёсць і тыя, хто прыйшоў да свайго прызначэння раптам, выпадкова. Напрыклад, Караліна Комар зразумела, што хоча настаўнічаць толькі пасля таго, як трапіла на факультэт філасофіі і сацыяльных навук БДУ. Цяпер дзяўчына ўпэўнена: толькі ў ролі настаўніцы яна зможа рэалізавацца на 100 працэнтаў. Дарэчы, Караліна — адзіная, хто пракаментавала такую неадназначную рэч, як сённяшні заробак настаўніка. Яго велічыня дзяўчыну не хвалюе, бо яна пераканана, што аддача ад працы з дзецьмі, абуджэнне ў іх прагі дзейнасці — куды больш істотныя рэчы.

Пошук апантаных ідэяў настаўніцтва прывёў мяне да Караліны Кукрэш (дарэчы, будучай выкладчыцы геаграфіі), якая захацела стаць настаўніцай у школе дзякуючы дню самакіравання. Праводзячы заняткі ў малодшых класах, дзяўчына бачыла зацікаўленасць у вачах дзяцей. Працэс пошуку цікавай інфармацыі і адказы на пытанні так зацягнулі Караліну, што не адпусцілі і да гэтага часу.

...Пакуль дзяўчаты яшчэ вучацца ва ўніверсітэце. Магчыма, да таго моманту, як яны атрымаюць дыпламы і прыйдуць на працу ў навучальныя ўстановы, грамадства абудзіцца і зразумее, што прафесія педагога — гэта не «крыж»? Калі чалавек верыць у сваю мару і імкнецца да яе ўвасаблення, то нічога не павінна яго спыніць.

Ганна ПЯРОВА, студэнтка I курса Інстытута журналістыкі БДУ.

Фота Юліяна ПРАСЕЦКАГА.

Колькі характараў — столькі лёсаў, столькі сцяжынак вядуць у будучыню. Калісьці, азіраючыся на мінулае, кожны абавязкова будзе бачыць у пачатку ўсіх дарог свайго першага настаўніка. Гэтыя хлопчыкі і дзяўчаткі з пасёлка Міханавічы Мінскага раёна будуць памятаць яе — сваю першую настаўніцу, Ганну Іванаўну Міхалену.